

A Régiók Bizottsága előzetes véleménye – A régiók hozzájárulása az EU éghajlat-változási és energetikai céljainak eléréséhez, különös tekintettel a polgármesterek szövetségére

(2009/C 76/04)

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

- emlékezteti az európai uniós intézményeket, hogy a helyi szintű fellépés elengedhetetlen a 20 %-os energiahatékonysági célok eléréséhez. A régiók és városok e téren betöltött központi szerepét már az Európai Bizottság és az Európai Parlament is egyértelműen elismerte;
- rámutat, hogy a közlekedés, a lakó- és középületek, valamint a közvilágítási infrastruktúra – amelyek tervezése és biztosítása a helyi és regionális önkormányzatok feladata – területén jelentős CO₂-kibocsátáscsökkentés és energiamegtakarítás érhető el;
- úgy véli, hogy a városok cselekvési terveinek illeszkedniük kell a regionális és nemzeti szintű elképzelésekhez. A regionális tervek jelenthetnék a kapcsolatot a helyi és a nemzeti szintű kezdeményezések között, ami biztosítaná, hogy a helyi tervek koherens módon kerülnek kialakításra; a cselekvési terveknek konkrét intézkedéseket kell bevezetniük a célok elérése érdekében, és megfelelő finanszírozásnak is rendelkezésre kell állnia;
- véleménye szerint a Szövetséget úgy kell átalakítani, hogy egyértelmű legyen az összes, a nemzeti alatti szinten működő önkormányzat (köztük a régiók) előtt álló csatlakozási lehetőség;
- sürgeti az uniós finanszírozás átalakítását úgy, hogy előnyt élvezzenek a fenntartható energia felhasználását ösztönző intézkedések (például a lakóházak energiahatékonyságának növelésére fordított regionális finanszírozás arányának 3-ról 5 %-ra való növelése). Az energiahatékonyságba befektetni hajlandó, a fenntartható energiák használatára és a CO₂-kibocsátás csökkentésére kész önkormányzatok és régiók számára elérhetővé kell tenni az EBB kölcsöneit.

Előadó: Kay TWITCHEN (UK/EPP), Essex megye önkormányzatának tagja

POLITIKAI AJÁNLÁSOK

A RÉGIÓK BIZOTTSÁGA

A legfontosabb üzenetek

1. üdvözlí az Európai Bizottság arra vonatkozó felkérését, hogy fejts ki véleményét a régióknak a Polgármesterek Szövetségében betöltött szerepéről;

2. kiemeli, hogy minden polgárnak joga van tudni, hogy mit tesznek az általuk megválasztott képviselők annak biztosításáért, hogy környezetük fennmaradjon a jövő nemzedékei számára;

3. hangsúlyozza, hogy a Polgármesterek Szövetsége kiváló lehetőség a polgármesterek számára arra, hogy közös és pozitív fellépésre sarkallják a polgárokat az éghajlatváltozás elleni küzdelem érdekében, és hogy a szövetség lehetővé teszi majd az Európai Unió számára, hogy tanúbizonyságot tegyen valódi vezető szerepéről ezen a területen;

4. emlékezteti az európai uniós intézményeket, hogy a helyi szintű fellépés alapvetően meghatározza az egyéni viselkedési minták változásait, ami elengedhetetlen a 20 %-os energiahatékonysági célok eléréséhez. A régiók és települések e téren betöltött központi szerepét már az Európai Bizottság ⁽¹⁾ és az Európai Parlament ⁽²⁾ is elismerte;

5. megjegyzi, hogy a fenntartható energia és az energiahatékonyság ösztönzésével a Polgármesterek Szövetsége a városokat és régiókat olyan változások bevezetésére sarkallhatja, amelyek a legsérülékenyebb polgárok – különösen az alacsony és a fix jövedelemmel rendelkezők – védelmét szolgálják a magas energiaárak hatásaival és az „energiaszegénységgel” szemben. A törekvéseket azonban úgy kellene megvalósítani, hogy annak során kerüljék az energiafelhasználás szubvencionálását, és engedélyezzék erőteljes ösztönzők alkalmazását, hogy az energiahatékonyság növekedjen, az energiafogyasztás pedig – amennyiben lehetséges – csökkenjen;

6. megemlíti, hogy a regionális és helyi önkormányzatok már belefogtak olyan tevékenységekbe és kezdeményezésekbe, amelyek a jövőben hozzájárulnak majd az EU éghajlatváltozással kapcsolatos politikájának célkitűzéseéhez. Ezáltal mutatnak követhető példát, merész és szükséges döntést hozva meg az energiahatékonyságnak a polgárok és a környezet érdekében való növeléséről. A Polgármesterek Szövetsége – néhány hasonló nemzeti és nemzetközi koncepció mellett – egy olyan, igen hatékony mechanizmust jelent, amely megújult lendületet biztosít az erre irányuló munka folytatásához;

7. üdvözlí azt az – első alkalommal megteremtett – lehetőséget, hogy a települések elszámolhatják az energiahatékonyság, valamint az energiamegtakarítás területén nyújtott előzetes teljesítményüket, az úttörő településeket pedig felszólítja a Szövetség keretében való aktív együttműködésre és projektjeik ismertetésére;

8. üdvözlí a Szövetség munkájának ígéretes kezdetét és a 20 %-ot meghaladó energiamegtakarítás elérésére vállalkozó európai települések magas szintű politikai elkötelezettségét. Felmerül azonban annak kockázata, hogy a kezdeményezés csupán jelképes gesztus marad, ha ahhoz csak nagyvárosok csatlakoznak. Ideje mozgósítani a nemzeti szint alatti hatóságokat, a régiókat és a településeket – az egyes tagállamok belső felépítésének megfelelően – a Szövetségbe való jelentkezés ösztönzése, illetve a más módszert alkalmazó, de hasonló cél iránt gyakorlatban elkötelezett partnerek számának növelése érdekében. A kisméretű településeket pedig tájékoztatni kellene a regionális hálózatok formájában történő összefogás lehetőségéről;

9. felkéri ezért a regionális és a helyi önkormányzatokat, hogy töltsenek be nélkülözhetetlen partneri szerepet a Szövetségben, valamint az EU éghajlatváltozással kapcsolatos vállalásainak teljesítésében;

10. üdvözlí az energia- és éghajlat-változási csomag által jelentett, a jogalkotási keretek terén történt előrelépést, amely jogbiztonságot teremt, és keretet nyújt a Polgármesterek Szövetsége révén megvalósítandó intézkedéseknek. Nagyobb fokú aktivitásra van azonban uniós szinten szükség ahhoz, hogy teljesüljön a tagállamoknak az energiafogyasztás 20 %-kal való csökkentésére irányuló vállalása;

11. sajnálatát fejezi ki amiatt, hogy nem sikerült kötelező érvényű energiahatékonysági célkitűzést rögzíteni a 2008. évi éghajlat-változási és energiacsomagban: ez a hiányzó láncszem lenne a CO₂-kibocsátás szükséges mértékű csökkentésének eléréséhez;

12. hangsúlyozza ezenkívül, hogy egy uniós, nemzeti, regionális és helyi szintű célkitűzéseket meghatározó keret nélkül a Szövetség pusztá léte nem lesz elegendő az ahhoz csatlakozók által felvállalt, 20 %-ot meghaladó mértékű kibocsátáscsökkentés eléréséhez. Fontos, hogy a helyi és regionális önkormányzatokat bevonják az éghajlat- és energiapolitikai célkitűzések kidolgozásába, hogy konkrét intézkedéseket határozzanak meg a célok elérése érdekében, és hogy ehhez megfelelő finanszírozás álljon rendelkezésre;

A regionális önkormányzatok szerepe

13. megismétli az RB által ebben a témában korábban elfogadott vélemények ⁽³⁾ üzeneteit. A régiók – a városokhoz hasonlóan – kulcsfontosságú szerepet játszanak az energetika területén, hiszen számos, a tervezéshez, engedélyezéshez, beruházáshoz, beszerzéshez, termeléshez és fogyasztáshoz kapcsolódó tevékenységért felelősek. A közlekedés, a lakó- és középületek, valamint a közvilágítási infrastruktúra – amelyek tervezése és biztosítása a helyi és regionális önkormányzatok feladata – területén jelentős CO₂-kibocsátáscsökkentés és energiamegtakarítás érhető el;

⁽¹⁾ Andris Piebalgs: „a globális felmelegedés elleni küzdelmet célzó leginnovatívabb ötletek és projektek közül valóban sok származik a régióktól és a városoktól”; az RB áprilisi fóruma.

⁽²⁾ Az Európai Parlament „Az energiahatékonysági cselekvési terv: a lehetőségek kihasználása” című jelentésében (2007/2106(INI)) „[...] hangsúlyozza a helyi és regionális energiaügynökségek szerepét az energiahatékonysági intézkedések eredményes végrehajtásában”.

⁽³⁾ A Régiók Bizottsága véleménye a globális éghajlatváltozás 2 Celsius-fokra való csökkentéséről, valamint a kibocsátási egységek kereskedelmi rendszerének a légi közlekedésre történő kiterjesztéséről; DEVE-IV-015.

14. kiemeli, hogy egy, a fogyasztási cikkek és a természeti erőforrások (pl. a víz) felhasználásának visszafogására irányuló általános célkitűzés milyen jelentősen hat majd a kibocsátás és az energiafelhasználás csökkentésére. A régiók számos esetben szélesebb körben hathatnak a viselkedés megváltoztatására, mint az egyes helyi önkormányzatok, emiatt kedvező helyzetben vannak ahhoz, hogy a polgárokat viselkedési mintáik megváltoztatására bírják, hiszen mind a városokban, mind vidéken kifejtik tevékenységüket;

15. támogatja ezért a régiók határozott szerepvállalását, és reméli, hogy az illetékes regionális hatóságok a részvételre ösztönzik a területükön található számos települést;

16. úgy véli, hogy a városok cselekvési terveinek illeszkedniük kell a regionális és nemzeti szintű elképzelésekhez. A regionális tervek jelenthetnék a kapcsolatot a helyi és a nemzeti szintű kezdeményezések között, ami biztosítaná a helyi tervek koherens kialakítását. Fontos, hogy a cselekvési tervekben konkrét pénzügyi, technikai, emberi erőforrásokra vonatkozó, jogalkotási és értékelési intézkedéseket határozzanak meg, valamint rögzítsék az ütemtervet a célok elérése érdekében;

17. emlékeztet arra, hogy jelentős különbségek vannak a régiók között, hogy egyes rendszereket, ágazatokat és régiókat különösen érinthet az éghajlatváltozás, továbbá hogy az ágazatonként és régióként eltérő adaptációs képesség szorosan kapcsolódik a gazdasági-társadalmi fejlettséghez. A régiók és a helyi önkormányzatok e tekintetben jelentős szerepet töltenek be;

18. üdvözlöi a Szövetség referenciaalapokra vonatkozó részét, és kiemeli, hogy a régiók vezető szerepet tölthetnek be a helyi szintű cselekvési lehetőségek azonosításában, a bevált gyakorlatok megosztásában, a projektpartnerek megtalálásában, a forráselosztásban, az elért eredmények felmérésében és a siker kommunikálásában. A helyi kezdeményezéseket a regionális vagy a nemzeti keretbe lehetne illeszteni a minél nagyobb hatás, illetve a partnerségi lehetőségek kialakulása érdekében. Ezenfelül lehetőségek kellene, hogy nyíljon arra, hogy önmaguk számára ambiciózus, a nemzeti keretekbe foglaltakat meghaladó, fenntartható célokat tűzzenek ki;

19. felismeri, hogy a cselekvést felvállaló partnerségek mérete fontos tényező lesz a Szövetség sikerét vagy kudarcát illetően. Az intézkedések eredményességéhez a partnerségeknek elég nagyoknak kell lenniük ahhoz, hogy hatásuk legyen, de elég kicsiknek ahhoz, hogy helyi szintű felelősségérzet alakuljon ki. Míg a nagyvárosok méretgazdaságossági előnyöket érhetnek el, a régiók segíthetnek a kisebb településeket és különösen a vidéki önkormányzatokat megbirkózni az energiahatékonyság javításával, a fenntartható energiaforrások támogatásával és a CO₂-kibocsátás csökkentésével kapcsolatos komoly kihívásokkal;

20. emlékezteti az Európai Bizottságot, hogy a régióknak és a városoknak fontos szerepük van az energiapiacok befolyásolásában, hiszen nagy mennyiségben vásárolnak hőt és elektromos áramot, illetve hőt és elektromos áramot szolgáltatnak, többek között kapcsolót hő- és villamosenergia-termelés, valamint városi-hulladék-feldolgozó rendszerek (pl. hulladékból nyert energia,

anaerob lebontás, szilárd újrahasznosított tüzelőanyag előállítás) révén. Ezenkívül megújuló és a kevesebb üvegházhatásúgáz-kibocsátással járó alternatív energiaforrásokat is kifejlesztenek;

21. a Szövetséget tehát úgy kell átalakítani, hogy egyértelmű legyen az összes, szubnacionális szinten működő önkormányzat (köztük a régiók) előtt álló csatlakozási lehetőség, hogy ezáltal minél nagyobb területi lefedettséget érjünk el, kiterjesztve a Szövetséget a vidéki területekre is, ahol az energiahatékonyság elérése, a fenntartható energiaforrások támogatása és a CO₂-kibocsátás csökkentése komoly kihívást jelent. A Szövetséget össze kellene hangolni a Polgármesterek Szövetségéhez hasonló nemzeti tervekkel;

A Szövetség előtt álló kihívások

22. ismételtelen kijelenti, hogy támogatja a Szövetség célkitűzéseit és tevékenységi körét, amelybe beletartozik az energiaigény és -fogyasztás csökkentése, a megújuló energiaforrások használatának ösztönzése révén biztosított fenntartható és biztonságos energiaellátás, valamint a termékek energiahatékonyságának növelése;

23. kitart amellett, hogy a kibocsátáscsökkentést célzó intézkedések legfőbb célja a hosszú távú fenntarthatóság, és hogy ezért a fenntarthatóság garantálása érdekében a célokat minőségi kritériumokkal kell kiegészíteni;

24. hangsúlyozza, hogy a hosszú távú hatás érdekében a Szövetséget szilárdan be kell építeni a hozzá csatlakozó önkormányzatok alapszabályaiba, a kötelezettségvállalásokat és célkitűzéseket ezáltal megóvva a politikai vezetésben, az adminisztrációban vagy a közigazgatási határokon esetlegesen bekövetkező jövőbeli változások miatt adódó beavatkozásoktól és tartalmuk „felhígulásától”;

25. kiemeli, hogy a rövid távú költségvetési nyomás kihívást jelent a közép- és hosszú távú beruházásokat eszközöző, saját energiahatékonyságuk javítását, a fenntartható energiák használatát és a CO₂-kibocsátás csökkentését célzó politikai döntéseket hozó régiók és városok számára, és erre tekintettel kellene lenni a nemzeti teljesítményértékelési célkitűzésekben is;

26. javasolja, hogy mivel nincs az EU összes tagállamában érvényes, egységes definíció a „polgármester” és a „régió” meghatározására, a Szövetség elnevezése és abból következő pozíciója olyan legyen, hogy ne zárjon ki más testületeket, és ne korlátozza a hozzá való csatlakozást;

27. kiemeli, hogy az EU városai és régiói a közelmúltban eltérő mértékű eredményeket értek el a CO₂-kibocsátás és az energiafogyasztás visszafogása terén, illetve azt, hogy a haladás egyes úttörői már jelenleg is többre törekcszenek a „könnyű prédánál”. Tekintettel kellene lenni a fogyasztás és a termelés energiaigényének változatosságára és az ahhoz kapcsolódó, a tagállamok között és az egyes tagállamokon belül (különösen a városi és a vidéki területek között) eltérő üvegházhatásúgáz-kibocsátási helyzetre;

További javaslatok a Szövetség számára

28. támogatást kér az alapkibocsátás-csökkentés módozatainak, valamint a kibocsátási adatok jelentéséről és méréséről szóló világos útmutatónak a kidolgozásához. Ez kulcsfontosságú az összehasonlításhoz és a teljesítményértékeléshez;

29. javasolja, hogy a referenciák között említsenek meg példákat mind kudarcokra, mind pedig sikerekre, hogy elkerülhető legyen a hibák megismétlése. Fontos, hogy e példákat közvetlenül alkalmazni lehessen, ezért a kezdeményezéseket – a költségvonzataikkal egyetemben – részletezni kell. Az EU vonja le a tanulságokat az Egyesült Államok polgármestereinek konferenciájából, illetve az Északkeleti és közép-atlanti regionális üvegázhatóság-kezdeményezéséből;

30. javasolja, hogy mivel sok város és település tagja olyan regionális vagy nemzeti hálózatoknak, amelyek módszertanokat és elszámolási rendszereket dolgoztak ki, meg kellene fontolni ezeknek az eljárásoknak a Szövetségen belüli használatát, a jelentési és mérési eszközöket pedig középtávon harmonizálni kellene. Ezáltal elkerülhető lenne, hogy már létező módszereket találjanak ki újra, és ösztönözheti a Szövetségben való szélesebb körű részvételt is. A cél az, hogy a meglévő hálózatokban részt vevő települések többsége csatlakozzon a Polgármesterek Szövetségéhez;

31. felveti, hogy a Szövetségen belül kitűzött határidőknek lehetővé kellene tenniük, hogy a tagállamok a kiválósági referenciaalapokat és a bevált gyakorlatoknak tekintett, már folyamatban levő kezdeményezéseket még a cselekvési tervek kidolgozása előtt megoszthassák egymással. Ez biztosítja, hogy a bevált gyakorlatok megjelenjenek a városok és régiók által elkészített cselekvési tervekben;

Az EU energiahatékonysági célkitűzései előtt álló kihívások

32. kiemeli az európai és nemzeti háttér jelentőségét a helyi cselekvés sikerességében. Külön megemlíti, hogy az Európai Bizottságnak nem sikerült megvalósítani és naprakésszé tenni a 2006. évi energiahatékonysági cselekvési tervet. Erre pedig szükség lesz annak érdekében, hogy a tagállamokat, valamint azok régióit és városait ösztönözzék a 20 %-os európai uniós hatékonysági célkitűzés meghaladására;

33. megismétli a júniusi európai tanácsi ülésen az Európai Bizottsághoz és a tagállamokhoz intézett felhívást, hogy gyorsítsák fel a cselekvési terv megvalósítását és mérlegeljék felülvizsgálatát;

34. sürgeti közvetlen kapcsolat kialakítását a nemzeti és a regionális cselekvési tervek között, hiszen ez utóbbiak nélkülözhetetlen kapcsolódási pontot jelentenek a fenntartható energiával kapcsolatos nemzeti szintű, valamint a városi és települési tervek közt. Fontos, hogy a helyi és regionális önkormányzatokat bevonják az éghajlat- és energiapolitikai célkitűzések kidolgozásába, hogy konkrét intézkedéseket határozzanak meg a célok elérése érdekében, és hogy ehhez megfelelő finanszírozás álljon rendelkezésre;

35. sürgeti az uniós finanszírozás átalakítását úgy, hogy előnyt élvezzenek a fenntartható energia felhasználását ösztönző intézkedések (például a lakóházak energiahatékonyságának növelésére fordított regionális finanszírozás arányának 3-ról 5 %-ra való növelése). Az energiahatékonyságba befektetni hajlandó, a fenntartható energiák használatára és a CO₂-kibocsátás csökkentésére kész önkormányzatok és régiók számára elérhetővé kell tenni az EBB kölcsöneit;

36. javasolja ezért, hogy az EU finanszírozási programjainak időközi felülvizsgálata során tekintsék át, hogyan támogathatják ezek a programok még nagyobb mértékben az energiahatékonyságot, a fenntartható energiákat és a CO₂-kibocsátás csökkentését, illetve biztosítsák, hogy ezek a programok hozzáférhetőek legyenek a régiók és a városok számára. Így például az esetleges felülvizsgálatok eredményeképpen a lakóépületek energiahatékonyságát támogató regionális/kohéziós finanszírozás növelésén kívül nagyobb beruházásokkal kellene támogatni az új technológiák kereskedelmi alkalmazását is, például az FP7-hez hasonló programok keretében. Felülvizsgálatra a támogatásra vonatkozó jogrendszert illetően is szükség lehet, hogy általa lehetővé váljon az ipari szerkezetváltást, valamint az energiaváltást célzó intézkedések bevezetése;

37. felkéri az Európai Bizottságot, hogy folytassa a városoknak és régióknak a viselkedésbeni változás elérésében való támogatására alkalmas intézkedések (pl. energiahatékony termékek népszerűsítése és kategorizálása) kidolgozását, és gyorsítsa meg felülvizsgálatukat;

38. úgy véli, hogy segítené a régióknak és a városoknak a 20 %-os energiahatékonyság 2020 előtti meghaladására irányuló erőfeszítéseit, ha a célkitűzés kötelező érvényű lenne, az EU energiahatékonysági cselekvési terve pedig ennek megfelelően módosításra kerülne, és elvárná a tagállamoktól a nemzeti cselekvési terveiknek a célkitűzéssel összhangban történő felülvizsgálatát.

Kelt Brüsszelben, 2008. november 26-án.

a Régiók Bizottsága

elnöke

Luc VAN DEN BRANDE